

EUROPEJSKIE

DNI NIEPODLEGŁA
DLA WSZYSTKICH

DZIEDZICTWA

8-9 / 15-16.09

9-1969

INFORMATOR

województwo kujawsko- pomorskie

województwo kujawsko-pomorskie

Wojewódzka
Inauguracja
Europejskich
Dni Dziedzictwa

---

miejsowości biorące udział w EDD 2018

- Inowrocław** → 6-7
- Aleksandrów Kujawski → 8
- Bydgoszcz → 9-18
- Chełmno → 19-23
- Górk → 24
- Grudziądz → 25
- Grua → 26
- Inowrocław → 27-28
- Laskowice Pomorskie → 29
- Lubostroń → 30
- Lubraniec → 31
- Murowaniec → 32-33
- Piła-Młyn → 34
- Rojewo → 35
- Sępólno Krajeńskie → 36-37
- Sielec → 38
- Skępe → 39
- Solec Kujawski → 40
- Strzelno → 41
- Toruń → 42-44
- Wąbrzeźno → 45
- Włocławek → 46
- Wylatowo → 47

Szanowni Państwo,
we wrześniu odbędzie się 26. edycja Europejskich Dni Dziedzictwa, czyli wielkie święto zabytków i tradycji regionu. Tegoroczna odsłona inicjatywy inspirowana jest 100-leciem odzyskania przez Polskę niepodległości i odbędzie się pod hasłem „Niepodległa dla wszystkich”.

W trakcie Europejskich Dni Dziedzictwa nie zabraknie ciekawych historii i fascynujących wydarzeń. Organizatorzy przygotowali szereg atrakcji rozbudzających zainteresowanie społeczności lokalnych do odkrywania bogactwa własnego regionu, poznawania tradycji i kultury, będącej podstawą naszej tożsamości narodowej.

W tym szczególnym dla nas roku — jubileuszu 100 lat niepodległej Polski, dwa wrześniowe weekendy będą okazją do wspólnego świętowania i przeżywania w szerszym gronie wielkiego sukcesu, jakim była odbudowa i zjednoczenie ziem polskich.

Liczne wydarzenia odbywające się w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa będą wspaniałą okazją, aby uczcić pamięć bohaterów historycznych oraz pokazać rozmaite drogi odzyskania przez Polskę niepodległości.

W tym roku dbałość o dorobek przeszłych pokoleń nabiera szczególnego wymiaru również dzięki obchodom Europejskiego Roku Dziedzictwa Kulturowego, inicjatywie Komisji Europejskiej.

Odkrywajmy zatem wspólnie europejskie i polskie dziedzictwo, którego poznanie nie tylko umożliwi nam zrozumienie naszej przeszłości, ale również pozwala zdefiniować naszą przyszłość.

Jarosław Sellin

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego
 Pełnomocnik Rządu do spraw obchodów
 Stulecia Odzyskania Niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej

Europejskie Dni Dziedzictwa to największy i najważniejszy społeczny projekt edukacyjny o ogólnoeuropejskim zasięgu. Jego istotą jest promowanie regionalnego dziedzictwa kulturowego oraz wiedzy i świadomości historycznej, a także budowanie regionalnej dumy — w oparciu o szeroko otwarte drzwi instytucji kultury i przygotowywane specjalnie na ten czas wydarzenia. Dni Dziedzictwa to także szansa na odkrywanie lokalnych wątków wielkiej historii.

Tegoroczne mają szczególny charakter, bo wpisują się w obchody 100-lecia odzyskania niepodległości. Ich hasło przewodnie brzmi „Niepodległa dla wszystkich”. Pragniemy przypomnieć jaką wartością jest własna państwowość, jakie były jej koleje, jak o nią w przeszłości walczyliśmy na różnych polach i frontach. Nie tylko tam, gdzie trzeba było stawać z bronią w rękę. Także w wymiarze symbolicznym, definiowanym poczuciem przynależności, związkiem z polską historią, językiem, tradycją. Także tam, gdzie afirmacją polskości była działalność ekonomiczna. Chcemy przypomnieć także tych, którym przyszło za to zapłacić najwyższą cenę.

Obchody Europejskich Dni Dziedzictwa w województwie kujawsko-pomorskim rozpoczynamy 7 września 2018 roku niezwykłym koncertem w Teatrze im. Wilama Horzycy w Toruniu, podczas którego Lora Szafran i Bogdan Hołownia zaprezentują polskie piosenki z lat 1918—2018 w jazzowej interpretacji. Tego dnia wręczymy też po raz siódmy Medale Hereditas Saeculorum, czyli nagrody samorządu województwa za najważniejsze, najlepiej przeprowadzone przedsięwzięcia konserwatorskie i restauratorskie, którymi wyróżniamy opiekunów zabytkowych obiektów oraz wykonawców prac. Oficjalna inauguracja wojewódzkich obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa odbędzie się 8 września (sobota) w Kujawskim Centrum Kultury w Inowrocławiu o godz. 11.00.

Piotr Całbecki

Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego
wrzesień 2018 r.

8 września

Inauguracja Wojewódzkich Obchodów EDD. Kujawskie Centrum Kultury w Inowrocławiu

11.00 W tym roku wojewódzka inauguracja EDD będzie miała miejsce w Inowrocławiu, w mieście, z którym związana jest pamięć Powstania Wielkopolskiego.

Uroczystość rozpoczynająca obchody święta dziedzictwa kulturowego w województwie kujawsko-pomorskim odbędzie się w Kujawskim Centrum Kultury. Tego dnia zostaną wręczone nagrody i wyróżnienia uczestnikom XIV edycji konkursu dla młodzieży *Zabytki naszego regionu* oraz IV ogólnopolskiego konkursu fotograficznego *Portret z kujawsko-pomorskim zabytkiem w tle*.

Doktor hab. Zdzisław Biegański, profesor Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, badacz dziejów XX stulecia,

wygłosi wykład *Kujawy i Pomorze w okresie odbudowy Państwa Polskiego w latach 1918–1920*.

Całość uświetni koncert, podczas którego usłyszymy piosenki z lat 20 i 30 ubiegłego stulecia, kiedy to radość z odzyskanej niepodległości przejawiała się również w pięknych utworach muzycznych. Hanka Ordonówna, Zula Pogorzelska, Adolf Dymsza, Eugeniusz Bodo, to nazwiska legendarne. I choć ich artystyczne gwiazdy zajaśniały 100 lat temu, to do dzisiaj w śpiewane przez nich szlagiery wsłuchują się coraz to młodsi wielbiciele. „Miłość ci wszystko wybaczy”, „To ostatnia niedziela”, „Już nie zapomnisz mnie”, „Umówiłem się z nią na dziewiątą”, „Kogo nasza miłość obchodzi”... Piosenki o życiu, miłości, nadziei i wspomnieniach.

ORGANIZATORZY:

→ **Urząd Marszałkowski**

Województwa Kujawsko-Pomorskiego

pl. Teatralny 2, 87-100 Toruń

➤ www.kujawsko-pomorskie.pl

→ **Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy**

pl. Kościeleckich 6, 85-033 Bydgoszcz, t 52 585 15 01,

@ sekretariat@kpck.pl, @ eddteam@kpck.pl, ➤ www.kpck.pl

WSPÓLORGANIZATOR:

→ **Kujawskie Centrum Kultury w Inowrocławiu**

ul. Jana Kilińskiego 16, 88-100 Inowrocław

t 52 3575867 @ kck-inowroclaw@wp.pl

ALEKSANDRÓW KUJAWSKI

CZNEGO
NIORÓW
I CZASU

8 września

XXXVII Artystyczny Przegląd Ruchu Seniora „O Zegar Czasu”

konkurs/koncert/spotkanie/
rzemiosło/kulinarria

10.00–17.00 Zespoły, soliści, gawędziarze biorący udział w przeglądzie nawiązują w swoich występach i prezentacjach do tradycji i zwyczajów kujawskich. Na scenie można będzie zobaczyć tańce ludowe, usłyszeć muzykę, posłuchać pieśni, gawęd, zobaczyć tradycyjne obrzędy przekazywane z pokolenia na pokolenie.

W tym roku imprezę wzbogacą pieśni patriotyczne. Regulamin zobowiązuje zespoły i solistów do zaprezentowania co najmniej jednego utworu patriotycznego.

Od kilku lat przeglądowi towarzyszą pokazy wyrobów rękodzielniczych i kulinarnych Klubu „Kobiet Aktywnych” z Wołuszewa (niedaleko Ciechocinka), jak również „Aleksandrowskich Pasjonatów”. W wydarzeniu wezmą udział zespoły z całego województwa, m.in. z Włocławka, Brześcia Kujawskiego, Konecka, Raciążka, Wagańca, Bądkowa, Lubania.

ORGANIZATOR:

→ Miejskie Centrum Kultury w Aleksandrowie Kujawskim
t 54 282 25 27 @ sekretariat@mckaleksandrowkujawski.pl

13–14 września

Konferencja *Architektura Miast – miejsca pamięci w przestrzeni miasta XIX i XX wieku*

sesja naukowa/prezentacja/
wystawa

Pracownia Dziedzictwa Kulturowego KPCK w Bydgoszczy zaprasza na spotkanie z naukowcami i badaczami z polskich ośrodków akademickich, muzeów i placówek kultury. Ważną podczas rozważań będzie pamięć zapisana w pomnikach, miejscach wydarzeń historycznych, budynkach, cmentarzach. Miasta w swoim rozwoju historycznym wypełniają się różnorodną treścią. Znikają jedne obiekty, pojawiają się nowe, czy te pierwsze były na tyle ważne, że wspomnienie o nich jest wpisane w dziedzictwo kulturowe miasta? Konferencja to kontynuacja zorganizowanych w latach: 2008, 2009, 2012, 2016, 2017 sesji naukowych odbywających się pod hasłem: *Architektura Miast* (poprzednie dotyczyły oper, filharmonii, teatrów, architektury mieszkaniowej,

architektury sakralnej i terenów zielonych w miastach w XIX i XX wieku).

Konferencja odbędzie się w *Salonie Hoffman* KPCK w Bydgoszczy. Szczegóły na stronie: www.edd-kpck.pl

13 września

One budowały Niepodległą **wystawa**

18.00 W tym roku minie sto lat od chwili, gdy Polki otrzymały prawa wyborcze. Nie był to prezent, ale efekt starań rzeszy kobiet. Dokładnie wywalczone je 28 listopada 1918 roku na mocy dekretu Tymczasowego Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego. Aleksandra Piłsudska, druga żona Marszałka zapisała we wspomnieniach, że

to między innymi dzięki niej Polki mogły nareszcie głosować i zasiadać w ławach sejmowych. Pierwsze wybory odbyły się 26 stycznia 1919 roku. Nasze rodaczki z części dawnego zaboru pruskiego na ten przywilej musiały poczekać do 1920 roku. Ta ważna rocznica jest wyjątkową okazją do przypomnienia tych Pań, które w trudnych latach

I wojny światowej i w okresie dwudziestolecia międzywojennego torowały drogi do niepodległości i pracowały dla dobra odrodzonej Ojczyzny. Ekspozycja przypomni postaci związane z terenami obecnego województwa kujawsko-pomorskiego.

ORGANIZATORZY:

→ Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy

☎ 52 5851501 @ sekretariat@kpck.pl

→ Towarzystwo Miłośników Miasta Bydgoszczy

☎ 52 3225196 @ biuro@tmmb.pl

Międzynarodowe Regaty Wioślarskie w Bydgoszczy, 1938 rok

8, 9 i 15 września

Niepodległa dla wszystkich. Ewangelicy dla Niepodległej

wystawa/wykład/prezentacja/
koncert

10.00–20.00 Z okazji Europejskich Dni Dziedzictwa Parafia Ewangelicko-Augsburska (Luterańska) w Bydgoszczy zaprasza do kościoła Zbawiciela i Luterańskiego Centrum Parafialnego.

W tym roku Europejskie Dni Dziedzictwa w Kościele Zbawiciela przybiorą szczególny charakter. Ukażą historię niepodległej Polski, losy wielu znanych polskich ewangelików, którzy włączyli się w walkę o niepodległość, ale przede wszystkim wielu bezimiennych bohaterów budujących Polskę swoją pracą, zaangażowaniem i oddaniem. Ewangelicy byli i są częścią Niepodległej.

Zapraszamy na:

- wystawę plenerową na placu Zbawiciela zatytułowaną *Niepodległa dla wszystkich. Ewangelicy dla Niepodległej*
- wykład prof. Jarosława Kłaczki UMK w Toruniu *Zaangażowanie polskich środowisk ewangelickich w proces kształtowania się granic II RP*
- krótkie koncerty muzyki organowej i kameralnej
- 15 września** – wykład Wiesława Trzeciakowskiego *Losy duchowieństwa bydgoskiego w latach 1939–1945.*

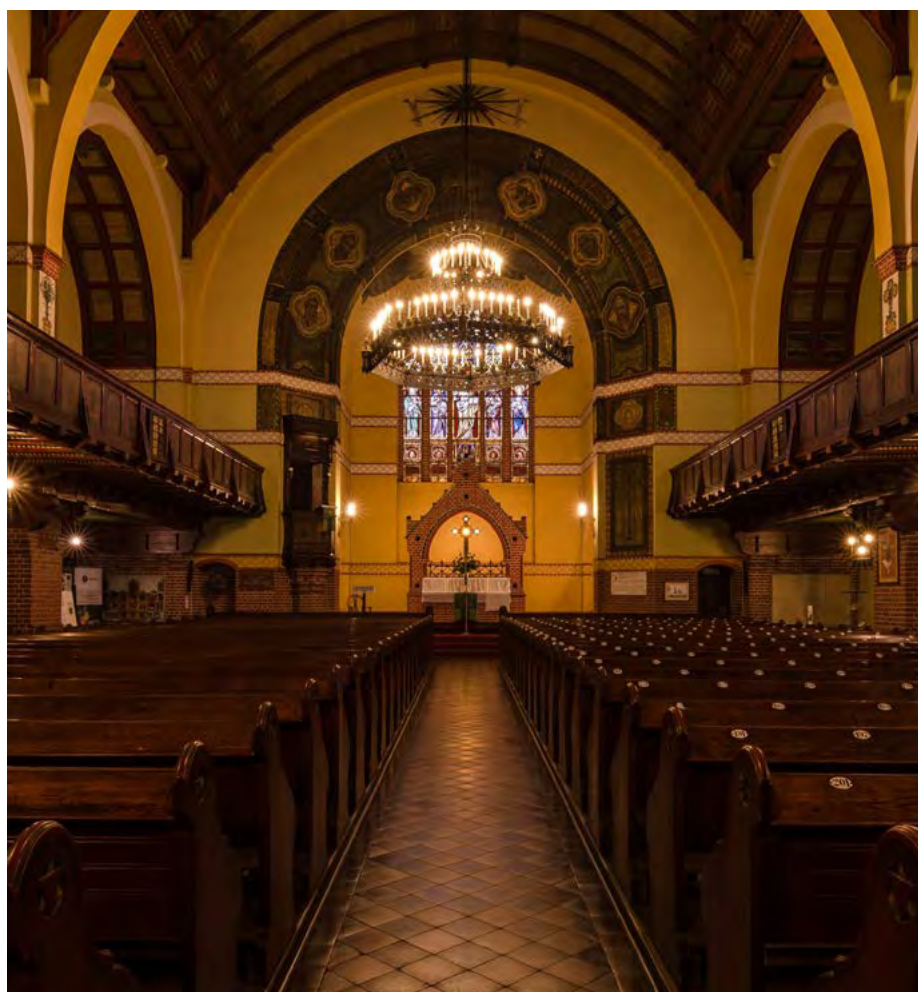
Zapraszamy wszystkich zainteresowanych do udziału w wydarzeniach, jakie planuje nasza parafia. Będzie to znakomita okazja, aby nas lepiej poznać, ale przede wszystkim, aby zrozumieć, że tu na ziemi

kujawsko-pomorskiej jest „Niepodległa dla wszystkich”.

ORGANIZATOR:

→ Parafia Ewangelicko-Augsburska w Bydgoszczy

☎ 52 3669570 @ bydgoszcz@luteranie.pl

15 — 16 września

Fordoński przemysł – od powstania do upadku 1885–2014

Fordon - Wiek Niepodległości

wycieczka

15 września | sobota**13.00–16.00** (zbiórka ul. Fordońska 410)**15 września****13.00–16.00** (zbiórka Rynek w Fordonie)

Jedno Miasto Trzy Kultury to projekt zainicjowany przez Stowarzyszenie Miłośników Starego Fordonu. W jego ramach, po raz trzeci, będziemy mieli okazję poznać historię i dziedzictwo kulturowe Fordonu. Wśród wielu atrakcji znajdą się dwie wycieczki z przewodnikiem Damianem Amonem Rączką, znawcą tematyki fordońskiej i regionalistą, członkiem Stowarzyszenia Miłośników Starego Fordonu.

Podczas pierwszego spaceru, który zapla-

nowano wzdłuż ul. Fordońskiej, będzie można, między innymi, poznać historię spławu drewna i handlu na Wiśle, zwiedzić dawną cegielnię Knutza i Kittlera, a od 1908 Alberta Medzega, poznać dzieje fordońskiej linii kolejowej i mostów fordońskich (1893–1956). Zobaczymy dawną willę austriackiego przemysłowca A.C. Franka i dawny szpital dla chorych na cholera.

Drugie spotkanie zaplanowano jako podróż do międzywojennego i powojennego Fordonu. Przejdziemy od fordońskiego rynku ulicami Bydgoską, Frycza-Modrzewskiego do ronda Buxakowskiego. Każdy budynek i każde miejsce, dzięki Damianowi Amonowi Rączce odsłoni przed piechurami swoje tajemnice...

ORGANIZATOR:

→ Stowarzyszenie Miłośników Starego Fordonu

t 602592123 @ stowarzyszenieMSF@wp.pl

12 i 15 września

Święto Szlaku TeH2O – TehoFest

zwiedzanie/koncert/spektakl/
pokaz/warsztat/konkurs

Po odzyskaniu niepodległości liczne bydgoskie przedsiębiorstwa przeszły z rąk niemieckich w ręce polskie. Wbrew oczekiwaniom zaborcy zmiana ta przyniosła Polsce wielki sukces, a data odzyskania niepodległości stała się dla naszego miasta początkiem prosperity i odbudowaniem polskości tak na niwie społecznej, jak i ekonomicznej. W tym roku podczas Święta Szlaku kierujemy wzrok nie tylko na technikę, ale i na ten ważny dla naszego kraju moment. Tegoroczny TehoFest wpisuje się również w Rok Bydgoskiego Dziedzictwa Przemysłowego.

Koordinator Szlaku – Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, zaprasza mieszkańców oraz turystów

do celebrowania dziedzictwa przemysłowego Bydgoszczy. Tego dnia otwieramy drzwi do poznawania tajemnic i historii, które skrywają wszystkie obiekty znajdujące się na szlaku.

Muzeum Okręgowe zaprasza do następujących obiektów: Spichrzy nad Brdą, Exploseum, Europejskiego Centrum Pieniędzy, Galerii Sztuki Nowoczesnej, Zbiorów Archeologicznych, dawnej Apteki pod Łabędziem (plener) oraz w ramach partnerstwa – Domu Leona Wyczółkowskiego.

Zwiedzający będą mieli okazję wysłuchać szlakovych opowieści o roli zabytkowych już spichlerzy, czy nieistniejącej mennicy (zapraszamy na wystawę „Skarb bydgoski”).

Na najmłodszych czekać będą gry, warsztaty (w tym kulinarne) i zabawy, konkursy z nagrodami, gra miejska „Przemysłowa Bydgoszcz”.

W Exploseum nie zabraknie pokazów chemicznych oraz spotkań z historycznymi postaciami.

Święto Szlaku TeH2O – TehoFest **miejsce:** obiekty przemysłowe znajdujące się poza szlakiem TeH2O, gdzie planowana będzie organizacja: koncertów, spektakli, poka-

zów sztuki performance; **finał: 15.09.2018** od godz. **12.00** w obiektach znajdujących się na Szlaku TeH2O, proponowane atrakcje: zwiedzanie obiektów, pokazy, warsztaty, spotkania autorskie, konkursy, finał zakończony koncertem audiowizualnym w Fabryce Obrabiarek do Drewna około godz. **21.30**.

Szczegóły na stronie: www.ludzieitechnika.pl

ORGANIZATORZY:

→ Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy

t 52 5859909 @ teh2o@muzeum.pl

→ Miejskie Centrum Kultury

t 52 3255540 @ mck@mck-bydgoszcz.pl

MIEJSKIE
CENTRUM
KULTURY
w Bydgoszczy

OLGA WÓJCIK
FABRYKA
DREWNA
W BYDGOSZCZY

8 września

Europejskie Dni Dziedzictwa 2018 w Muzeum Okręgowym w Bydgoszczy

wystawa

Wystawa posterowa 95 lat Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy (prezentowana do 10 września 2018 przy Spichrzach nad Brdą, ul. Grodzka 7–11)

Do powstania polskiego Muzeum w Bydgoszczy doszło kilka lat po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Utworzone 5 sierpnia 1923 roku Muzeum Miejskie było w okresie międzywojennym centrum życia kulturalno-artystycznego Bydgoszczy. Skupiało wielu twórców i stanowiło siedzibę różnych stowarzyszeń kulturalnych i artystycznych.

Wystawa – 95 lat Muzeum w Bydgoszczy. Nabytki (Spichrze nad Brdą przy ul. Grodzkiej 7–11)

W tym roku przypada 95. rocznica istnienia Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy. Instytucja kultury powołana w mieście nad Brdą tuż po odzyskaniu przez Polskę niepodległości i powrocie Bydgoszczy do Macierzy, dnia 5 sierpnia 1923 roku, jako Muzeum Miejskie z siedzibą w kamienicy na Starym Rynku, posiada bogate tradycje gromadzenia zbiorów sięgające jeszcze czasów pruskich. Założenie w Bydgoszczy po 148 latach zaboru polskiej placówki muzealnej, gromadzącej i popularyzującej pamiątki związane z historią miasta i regionu oraz zabytki o znaczeniu ogólnopolskim i narodowym, było dla ówczesnych mieszkańców wydarzeniem o ogromnym znaczeniu. Rola Muzeum w kreowaniu tożsamości regionalnej i naro-

dowej bydgoszczan oraz ochronie polskiego dziedzictwa kulturowego, nie maleje do dnia dzisiejszego.

Z okazji jubileuszu Muzeum Okręgowego zapraszamy na wystawę pt. *95 lat Muzeum w Bydgoszczy. Nabytki*. Ekspozycja stanowi pokaz najcenniejszych i zarazem najciekawszych obiektów pozyskanych do zbiorów muzealnych w ciągu ostatnich dziesięciu lat. Prezentację tych wyjątkowych muze-

aliów uzupełniają i dodatkowo wzbogacają specjalnie dobrane artefakty pochodzące z wcześniejszych darowizn, przekazów i zakupów, tworzące grupę reprezentatywną zabytków bydgoskiego Muzeum.

Obchodzony jubileusz skłania także do zaprezentowania treści związanych z historią i rozwojem powołanego w odrodzonym państwie polskim Muzeum, od założenia instytucji kultury do czasów współczesnych.

ORGANIZATOR:

→ Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy

t 52 5859966 @ sekretariat@muzeum.bydgoszcz.pl

8 września

Rola Chełmna w procesie dążenia do niepodległości

wykład/prezentacja/wystawa

12.00 W pięknym gotycko-renesansowym Ratuszu (Rynek 28) zapraszamy na wykład Anny Soborskiej-Zielińskiej poświęcony roli Chełmna w procesie dążenia do niepodległości, połączony ze zwiedzaniem ekspozycji i prezentacją najciekawszych wydarzeń, osób oraz placówek działających w mieście na przestrzeni XIX i XX w.

Szczególny wkład Chełmna w tę długą 148-letnią drogę do niepodległości to przede wszystkim staranne i długotrwałe pielęgnowanie języka polskiego poprzez prasę, wydawnictwa przeznaczone dla najbiedniejszych oraz szkolnictwo.

Tu niekwestionowaną rolę odegrało Gimnazjum Chełmińskie, które wykształciło

rzysz Polaków przygotowanych do pracy w wolnej Ojczyźnie. Powstałe w 1895 roku Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” rozwijało tężyznę fizyczną swych członków, potrzebną do ewentualnego czynu zbrojnego czy też pracy w odrodzonej Polsce. W budowanie poczucia i przynależności narodowej włączył się aktywnie teatr amatorski, organizując przedstawienia teatralne oparte o klasykę literatury polskiej oraz Kościół, a szczególnie proboszczowie chełmińskiej fary z ks. Zygmuntem Rogalą na czele. Przewodził on parafię chełmińską pod rządami dwóch państw, w czasach wojny i pokoju, i był duszą pracy narodowej.

Na fotografiach archiwalnych ze zb. Muzeum Ziemi Chełmińskiej

1. Powitanie gen. Józefa Hallera na dworcu w Chełmnie
2. Pocztaówka patriotyczna wydana w 1920 r.

ORGANIZATOR:

→ Muzeum Ziemi Chełmińskiej

t 56 6861641 @ naukowy@muzeumchelmo.pl

9 i 16 września

Spacerki po Chełmnie

spacer/zwiedzanie

Koło Przewodników PTTK w Chełmnie serdecznie zaprasza na *Spacerki po Chełmnie*. Pierwsze wycieczki po mieście Koło Przewodników PTTK w Chełmnie zorganizowało w 1996 roku. Od lat cieszą się one dużym zainteresowaniem gości, turystów i mieszkańców Chełmna. We wrześniu 2018 roku zapraszamy na *Spacerki po Chełmnie*, które odbędą się w następujących terminach:

9 września(niedziela)

Europejskie Dni Dziedzictwa w Chełmnie

– „**Pamięci Jerzego Kałdowskiego**” m.in. kościół pofranciszkański, Baszta Prochowa, cmentarz, rynek z Ratuszem, muzeum (dla chętnych). Przewodnikiem będzie Anna Grzeszna-Kozikowska.

16 września (niedziela) – „Spacerki po Chełmnie” z okazji **Europejskich Dni Dziedzictwa i Światowego Dnia Turystyki**. Zainteresowanych oprowadzi przewodnik Sławomir Grabowski.

Zbiórka uczestników wycieczek o godzinie **10.30** przed Ratuszem (Rynek 28).

ORGANIZATOR:

→ Koło Przewodników PTTK w Chełmnie

☎ 56 6862104 @ it@chelmnno.pl

8 września

Koncert chóru TIBI MARIAE

koncert

18.00 Koncert chóru **TIBI MARIAE** z Grudziądza pod dyrekcją **Małgorzaty Gołuńskiej-Michna** z **Piotrem z Grudziądza** przez **muzykę dawnej Europy** zaprezentowany zostanie w ramach **IV Festiwalu Muzyki Dawnej im. Piotra z Grudziądza**.

Piotr z Grudziądza był XV-wiecznym poetą łacińskim i kompozytorem, absolwentem Akademii Krakowskiej i kapelanem króla niemieckiego i cesarza Fryderyka III. Jego utwory znane były szeroko w Europie Środkowej, gdzie wykonywali je uczniowie i studenci, zakonnicy i mieszczańscy, najchętniej na terenie Polski i Czech lecz również w krajach niemieckojęzycznych. Niektóre z kompozycji Piotra z Grudziądza zyskały wielką popularność, sięgającą połowy

XVII wieku. W jego dorobku znajdujemy zarówno proste, łacińskie pieśni, jak też wyrafinowane pod względem konstrukcji motety i kanony. Twórczość kompozytora z Grudziądza jest wciąż odkrywana, a jego utwory trafiają do repertuaru najważniejszych zespołów muzyki dawnej. Zachwyca, dziwi i intryguje, ukazując niezwykle więzi łączące kraje i narody Europy Środkowej (dr hab. Paweł Gancarczyk – profesor Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk).

Podczas koncertu będą wykonane utwory stanowiące korzenie polskiej kultury muzycznej, które kształtując tożsamość polską, stały się elementami dziedzictwa europejskiego zwłaszcza Europy Środkowej.

15.00–20.00 wystawa

Tego samego dnia, we wnętrzach kościoła pw. Świętych Piotra i Pawła w Chełmnie zobaczyć będzie można interesującą **ekspozycję *Barwy w muzyce Piotra z Grudziądza***. Prace powstały na lekcjach plastyki, a inspiracją dla uczniów były utwory muzyki średniowiecznej – w tym kompozycje Piotra z Grudziądza, takie jak *Predulcis eurus turbinis* i *Kyrie fon bonitatis*. Uczniowie przeżywali ich niezwykłość i utrwalali barwy oraz faktury słuchanych kompozycji w pracach plastycznych wykonywanych różnorodnymi technikami. Artystyczne reminiscencje muzyki w pracach młodych twórców zawierają

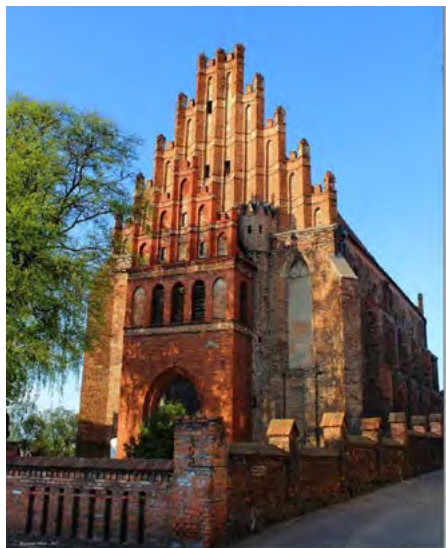
jej ekspresję, lekkość i finezję. Prace wykonałi uczniowie ZSP w Łasinie pod kierunkiem Marleny Kminikowskiej-Grzesiak.

Festiwal Muzyki Dawnej im. Piotra z Grudziądza wykracza poza ramy festiwalu muzycznego. To wielowątkowy projekt muzyczno-edukacyjny, który promując muzykę dawną, wykorzystuje współczesne formy angażowania odbiorcy. Nawigując do lokalnej tożsamości, nie zapomina o szerszym kontekście sięgającym poza Europę. Przybliżając twórczość i postać Piotra z Grudziądza, pobudza wrażliwość i inspirowanie.

ORGANIZATOR:

→ Fundacja Piotra z Grudziądza

☎ 56 6968081 @ fundacja@fpzgj.pl

22—23 września

Niepodległość pieśnią pisana

koncert/spotkanie/wykład/
zwiedzanie

13.00–18.00 Pierwszego dnia w Centrum Edukacji Młodzieży w Górsku wysłuchamy wykładu *Pomorze Gdańskie i ziemia chełmińska w drodze do niepodległej 1918—1920*, zagra dla nas Gminna Orkiestra Dęta ze Złejwsi Wielkiej pod dyrekcją Krzysztofa Kędzierskiego, weźmiemy udział w V Wojewódzkim Przeglądzie Zespołów Ludowych, który w tym roku odbędzie się pod

hasłem: *Niepodległość pieśnią pisana* (projekt współfinansuje Starostwo Powiatowe w Toruniu). W Domu Kultury w Górsku dzień zakończy spotkanie integracyjne zespołów uczestniczących w przeglądzie. 22 i 23 września w ramach EDD 2018 będzie można zwiedzać muzeum na terenie Centrum Edukacji Młodzieży, Muzeum im. ks. Jerzego Popiełuszki i Muzeum Regionalne.

ORGANIZATORZY:

- Dom Kultury w Górsku
- t 56 6102128 @ info@domkulturygorsk.pl
- Centrum Edukacji Młodzieży w Górsku im. ks. Jerzego Popiełuszki
- Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Razem dla Przyszłości”

14—16 września

Cykl imprez w Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu

wystawa/warsztaty/zajęcia edukacyjne

14 września (piątek)

z okazji EDD 2018 Muzeum w Grudziądzu zaprasza na warsztaty dla szkół

o godz. **10.00** (dla klas 0–5) Gródek rycerski, o godz. **12.00** (dla klas 6–8) *Archeo-puzzle*.

Uwaga: na warsztaty obowiązują zapisy, t. 56 4659063 wew. 18.

Tego samego dnia o godz. **18.00** w gmachu głównym muzeum odbędzie się wernisaż wystawy *Maria Wollenberg-Kluza. Podróż do antyku*.

Dzień później, **15 września (sobota)** o godz. **10.00** zaplanowano finał ekspozycji *Gada woda i sitowie, że my mamy się ku sobie. Pocztówki miłosne z kolekcji Mariana Sołobodowskiego* połączony w warsztatach rodzinnych *Serce*. **Uwaga:** na warsztaty obowiązują zapisy, t. 56 4659063 wew.18.

15 i 16 września

w godz. **10.00–15.00** weekend w ramach EDD 2018 – wstęp bezpłatny na wystawy stałe i czasowe dla wszystkich odwiedzających muzeum.

ORGANIZATOR:

→ Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu

☎ 56 4659063 @ promocja@muzeum.grudziadz.pl

15 września

Europejskie Dni Dziedzictwa w Grucie

uroczystość religijna/wystawa/
koncert/spotkanie/konkurs/
festyn

15.00–19.00 Tradycją EDD w Grucie są już msze święte odprawiane po łacinie w zabytkowym kościele pw. Wniebowzięcia NMP. W tym roku nabożeństwo (**godz. 15.00**) uświetni występ chóru „Kolegiata” z Grudziądza, którego członkowie pod dyktando Marka Mateckiego dadzą

też koncert pieśni patriotycznych na plaży nad Jeziorem Dużym. Zaplanowano również wręczenie nagród w konkursie fotograficznym *Gmina Gruta w 1918 i sto lat później*, a efekty prac pokazane zostaną na wystawie plenerowej. Dla najmłodszych przygotowano gry i zabawy.

ORGANIZATORZY:

- Wójt Gminy Gruta t 56 4683188 @ gruta@gruta.pl
- Sołectwo Gruta
- Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Grucie
- Gminna Biblioteka Publiczna im. Wiktora Kulerskiego w Grucie
t 56 4683121 @ biblioteka@gruta.pl
- Międzygminne Stowarzyszenie Samorządowe -
MPS, PZW, Okręg Toruń Okręg Toruń Koło Gminne Gruta
- Nadleśnictwo Jamy – Lasy Państwowe
t 56 4689732 @ jamy@torun.lasy.gov.pl
- Chełmżyński Klub Hodowców Gołębi Rasowych
- OSP Gruta

7 września

Śladami powstańców

spacer/zwiedzanie

W nocy z 5 na 6 stycznia 1919 roku w wyniku ciężkich walk stoczonych pomiędzy powstańcami a żołnierzami 140 Pułku Piechoty Niemieckiej, Inowrocław został wyzwolony spod pruskiej władzy. Dla uczczenia tego wydarzenia inowrocławska Biblioteka, **w przeddzień 100. rocznicy Powstania Wielkopolskiego na Kujawach, zaprasza mieszkańców miasta oraz gości na spacer ulicami miasta w poszukiwaniu śladów niepodległościowego zrywu.** Zbiórka na Rynku o godz. **10.00**. Trasa będzie wiodła wzdłuż Rynku przez ulice Królowej Jadwigi

i Dworcową do koszar 2 Inowrocławskiego Pułku Inżynieryjnego, gdzie uczestnicy spaceru zobaczą tablicę upamiętniającą nieznanego powstańca, który zginął 6 stycznia 1919 roku oraz zwiedzą Salę Tradycji poświęconą m.in. 59 Pułkowi Piechoty Wielkopolskiej.

Uwaga: liczba miejsc ograniczona! Zapisy do 3 września pod numerem telefonu 52 3567701 i pod adresem e-mail regionalna@bmino.pl

ORGANIZATOR:

→ Biblioteka Miejska im. Jana Kasprówicza w Inowrocławiu

☎ 52 3573698 @ biblioteka@bmino.pl

Większa miłość Boga
niżli przemoc wroga.
W dniu 6.I.1919.

15 września

Inowrocławski spacer w czasie: od konfederatówbarskich do powstańców wielkopolskich

spacer/zwiedzanie

10.00–14.00 Spacer, a właściwie podróż w czasie przypomni uczestnikom **najważniejsze postacie, wydarzenia i miejsca wpisane w inowrocławską drogę do Niepodległości**. Wędrowkę rozpoczniemy przy kurhanie usypanym nad grobem konfederatów barskich z 1769 roku i sąsiadującym z nim pomnikiem ku czci powstańców wielkopolskich z 1918/1919 roku (**skwer przy ul. Orłowskiej w Inowrocławiu**). W pobliskiej Szkole Podstawowej im. św.

Wojciecha zwiedzimy Izbę Tradycji Powstania Wielkopolskiego. Na trasie spaceru znajdują się również pomnik św. Wojciecha i kościół pw. Zwiastowania NMP – obiekty o historii sięgającej czasów zaboru pruskiego manifestujące w tamtych trudnych czasach polskość Inowrocławia. Dalej szlakiem walk powstańczych ze stycznia 1919 roku udamy się do koszar niemieckiego 140 Pułku Piechoty obecnie siedziby 2 Inowrocławskiego Pułku Inżynieryjnego.

ORGANIZATOR:

→ Muzeum im. Jana Kasprzowicza w Inowrocławiu

t 52 3551679 @ solankowa33@wp.pl

PARTNERZY:

- Parafia rzymsko-katolicka pw. Imienia NMP w Inowrocławiu
- Parafia rzymsko-katolicka pw. Zwiastowania NMP w Inowrocławiu
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Inowrocławiu
- 2 Inowrocławski Pułk Inżynieryjny im. gen. Jakuba Jasińskiego

22 września

XIX-wieczny park angielski w Laskowicach w Europejskim Roku Dziedzictwa Kulturowego 2018

wystawa/wykład/spotkanie

14.00–18.00 Towarzystwo Ochrony Krajobrazu Kulturowego „Sukcesja” zaprasza serdecznie na Dzień otwarty na terenie parku krajobrazowego w Laskowicach (Pomorskich).

W programie:

– **wystawa *Na brzegu pamięci***, na podstawie fotografii archiwalnych i rycin z niemieckiej książki biograficznej *Am Ufer der Erinnerung*, opisującej historię szkockiej rodziny Gordonów i ich majątku w Laskowicach, współczesnych fotografii amatorskich (w tym z lotu ptaka), wykonanych przez Michała J. Golonkę, emerytowanego kolejarza z Laskowic oraz materiałów uzyskanych w wyniku

kwerendy archiwalnej, bibliotecznej i społecznej wśród okolicznych mieszkańców

– wykład pracownika akademickiego UMK w Toruniu nt. **100-lecia organizacji polskich służb konserwatorskich w systemie opieki nad zabytkami oraz roli Polskiego Komitetu Narodowego Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS**

– spotkanie z **lokalnym pasjonatem historii Zbigniewem Dąbrowskim**, autorem książek o dziejach gminy Jeżewo.

Park zostanie udostępniony na czas wydarzenia przez PGL LP Nadleśnictwo Dąbrowa.

ORGANIZATOR:

→ Towarzystwo Ochrony Krajobrazu Kulturowego „Sukcesja”

☎ 726100505 @ tokk.sukcesja@wp.pl

WSPÓLORGANIZATOR:

→ PGL LP Nadleśnictwo Dąbrowa

LUBOSTRÓŃ

16 września

EDD 2018 w pałacu w Lubostroniu

wykład/koncert

17.00 W gościnne progi lubostrońskiego pałacu warto wstąpić, żeby posłuchać prelekcji Waldemara Kielbowskiego pt. *Zygmunt Skórzewski – powstaniec, niepodległościowiec*, a także posłuchać koncertu w wykonaniu Kamili Kułakowskiej (sopran) i Doroty Kuczyńskiej (fortepian).

W programie pieśni kompozytorów polskich.

ORGANIZATOR:

→ Pałac Lubostron

☎ 52 3844623 @ kultura@palac-lubostron.pl

16 września

Smak niepodległości – kuchnia Błękitnej Armii gen. Hallera

kulinaria/festyn/prelekcja

Impreza, na którą zaprasza Lubraniec, będzie stanowić ciekawe spojrzenie na rewolucję kulinarną, która zaszła na polskich stołach po odzyskaniu przez nasz kraj niepodległości. **Punktem wyjścia będzie kuchnia „Błękitnej Armii”, której przepisy się zachowały.**

O wysoki poziom merytoryczny wydarzenia zadba prof. Jarosław Dumanowski z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, który w przystępny sposób przybliży zgromadzonym wspomniany temat. W trakcie imprezy będziemy mogli również sami się przekonać jak smakowały specjały „kuchni hallerczyków”, gdyż prelekcja połączona

będzie z degustacją kilku potraw, które specjalnie dla zgromadzonych przygotuje Michał Żulewski, znany toruński szef kuchni. Bez wątpienia wydarzenie będzie stanowić oryginalne spojrzenie na aspekt niepodległości. Pokaże bowiem, że niepodległość wniknęła w wiele obszarów życia ówczesnie żyjących, również ten związany z kulinariami. Wybór kuchni „Błękitnej Armii” ma dla Lubrańca dodatkowe znaczenie, gdyż żołnierze z tejże jednostki stacjonowali w mieście. Także generał Józef Haller złożył w nim wizytę.

ORGANIZATOR:

→ Gmina Lubraniec

☎ 54 2862498 @ promocja@lubraniec.pl

MUROWANIEC

30 września

Europejskie Dni Dziedzictwa w Murowańcu *Gdzie Przyszłość spotyka się z Przeszłością*

rekonstrukcja historyczna/
koncert/wystawa/uroczystość
religijna/biesiada

11.00–16.00 W niedzielę, 30 września, na zakończenie Europejskich Dni Dziedzictwa zachęcamy do odwiedzenia Murowańca, gdzie odbędzie się rekonstrukcja historyczna krwawej bitwy o Murowaniec stoczonej w 1919 roku. Inscenizację poprzedzi Msza Święta oraz koncert pieśni patriotycznych. Dopełnieniem wydarzenia będzie wystawa fotograficzna pt. *Kobiety Murowańca i Bydgoszczy w Powstaniu Wielkopolskim*. Program imprezy:

– **11.00–12.00** Msza Święta w kościele pw. św. Rafała Kalinowskiego w Murowańcu (ul. św. Rafała Kalinowskiego 2)

– **12.00–12.45** koncert patriotyczny w wykonaniu młodzieży ze szkół bydgoskich z Białych Błot

– **13.00–16.00** złożenie kwiatów przy tablicy pamiątkowej na skwerze Powstańców Wielkopolskich oraz rekonstrukcja bitwy o Murowaniec w wykonaniu Młodzieżowego Koła Powstania Wielkopolskiego w Murowańcu, Grupy Rekonstrukcji historycznej ZHR z Bydgoszczy oraz Grupy Rekonstrukcji Historycznej „Drużyna Szturmowa” z Bydgoszczy i okolic zakończona biesiadą historyczną.

ORGANIZATORZY:

- Zastępca Wójta Gminy Białe Błota
- Gminne Centrum Kultury Białe Błota
- ☎ 668106454 @ dyrektor@gckbb.org

- Parafia pw. Św. Rafała Kalinowskiego w Murowańcu
- Stowarzyszenie na Rzecz Budowy Kościoła pw. Św. Rafała Kalinowskiego „Kalinówka” w Murowańcu
- Młodzieżowe Koło Powstania Wielkopolskiego w Murowańcu
- Stowarzyszenie „Przematy Pomocy” w Białych Błotach.

15 — 16 września

Weekend z zabytkami techniki

zwiedzanie/gra terenowa

12.00–17.00 Zapraszamy do wsi tematycznej „Górnicza Wioska” w miejscowości Piła-Młyn (gm. Gostycyn) w Borach Tucholskich i zwiedzania pozostałości jedynej podziemnej kopalni węgla brunatnego w Polsce północnej. W trakcie „Weekendu z zabytkami techniki” odkryjesz wiele tajemnic funkcjonujących w latach 1850–1939 podziemnych kopalń węgla brunatnego. W programie między innymi: interaktywna przygoda w Starej Maszynowni, zwiedzanie fragmentu sztolni upadowej kopalni Montania i spotkanie z tajemniczym „Skarbnikiem”,

audiowycieczka – poznaj głosy z przeszłości oraz dźwięki Borów Tucholskich – audioprzewodnik dostępny w języku polskim, niemieckim i angielskim, gra terenowa „Kuferek Wilhelma Krugera”, poznaj zwierzęta górniczej zagrody wiejskiej, poznaj smaki przeszłości – wafle na węglu brunatnym pieczone, skorzystaj z tradycyjnych gier i zabaw na „Polu dla Gzubów”.

ORGANIZATOR:

→ Stowarzyszenie Mieszkańców i Miłośników Piły nad Brdą „BUKO” Gostycyn

@ buko@las.pl

15 września

Odjazdowy Bibliotekarz w gminie Rojewo

wycieczka

9.00 Gminna Biblioteka w Rojewie zaprasza miłośników dwóch kółek na rajd rowerowy w ramach ogólnopolskiej akcji „Odjazdowy Bibliotekarz”. Odwiedzimy miejsce pamięci historycznej w Osieku Wielkim oraz pomniki przyrody znajdujące się na trasie przejazdu. Spotkamy się z lokalnym animatorem kultury, który opowie nam o zwyczajach i najciekawszych wydarzeniach z życia gminy Rojewo. Na zakończenie spotkania zorganizujemy międzypokoleniowe ognisko z kiełbaskami. Powrót około godziny 14.00.

ORGANIZATOR:

→ Gminna Biblioteka Publiczna

☎ 53 3322536 @ gbprojewo@wp.pl

SĘPÓLNO KRAJEŃSKIE

8—16 września

Imprezy w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa 2018

wykład/prezentacja/wystawa/
gawęda/spotkanie/koncert/
zabawa dla dzieci/kulinaria/gra
terenowa

Działające w Sępólnie Krajeńskim Centrum Kultury i Sztuki jako koordynator imprez EDD 2018 roku na terenie miasta i gminy Sępólno Krajeńskie, wspierane przez „satelity kultury” w poszczególnych miejscowościach, przygotowało w tym roku wiele interesujących imprez. Wybór nie będzie łatwy – ale prosimy spróbować, Sępólno Krajeńskie i okolica – zapraszają.

8 września – Lutowo – *Dania kuchni polskiej* – biesiada po lutowsku

10 września – Skarpa – *Szacunek dla przeszłości* – wystawa rodzinnych pamiątek i albumów

11 września – Wiśniewa – *Węzły Pamięci*

Niepodległej Polski – odkrywanie kart historii

12 września – Włocibórz – *Ojczyzna i honor* – spotkanie z poezją

13 września – Niechorz – *Dla Ciebie Polsko* – drzewo życzeń

13 września – Wałdówko – *Moje miejsce na polskiej wsi* – krąg wymiany historycznych opowieści

14 września – Lutówko – *Aleja Niepodległości* – 100 drzew dla Niepodległej

14 września – Świdwie – *Razem dla Ojczyzny* – biało-czerwona parcela kwiatowa

14 września – Wysoka Krajeńska – *Życzenia dla Polski* – kartki urodzinowe dla niepodległej Polski

14 września – Teklanowo – *Polska w naszych sercach* – Dekalog Patrioty

14 września – Sępólno Krajeńskie – *Śpiewajmy Polsce* – pieśni Rzeczypospolitej

14 września – Kawle – *Moda i historia* – pokaz mody lata 20. XX wieku

15 września – Radońsk – *Pejzaże w historii Biało-Czerwonej* – fotoplener malarski

15 września – Wiśniewka – *Na tropie historii Polski* – gra plenerowa

15 września – Piaseczno – *Wokół polskiego podwórka* – podwórkowe zabawy naszych przodków

15 września – Iłowo – *Opowieści ziemi krajeńskiej* – dzieje sępoleńskiej wsi

15 września – Komierowo – *Niepodległa łączy pokolenia* – parada rodzinna

15 września – Trzciany – *ABC Małego Patrioty* – wzory zachowań patriotycznych

15 września – Wilkowo – *Wolność, Tradycja, Rodzina* – śladami starych pieśni, spotkanie międzypokoleniowe.

ORGANIZATOR:

→ Centrum Kultury i Sztuki w Sępólnie Krajeńskim

☎ 52 3880160 @ sekretariat@ckissepolno.com.pl

8 września

Fryzury wyzwolone

spotkanie/prezentacja

11.30–13.30 W 1918 roku Polki otrzymały prawa wyborcze. Aleksandra Piłsudska, druga żona Marszałka zapisała we wspomnieniach, że to między innymi dzięki niej Polki mogły nareszcie głosować i zasiadać w ławach sejmowych. Pierwsze wybory odbyły się 26 stycznia 1919 roku. Nasze rodaczki z części dawnego zaboru pruskiego na ten przywilej musiały poczekać do 1920 roku. **Dwór Marzeń w Sielcu niedaleko Żnina zaprasza do podróży w przeszłość. Przypomnimy fryzury, muzykę i biografie słynnych kobiet, które żyły w latach**

międzywojennych. Przypomnimy Annę Krzycką, Polę Negri, Inę Benitę i panią majątku w Sielcu – Zofię Unrug.

Uwaga: ilość miejsc ograniczona, zapisy na stronie: [www.facebook.com/ DworMarzenSielec](https://www.facebook.com/DworMarzenSielec)

ORGANIZATOR:

→ Dwór Marzeń w Sielcu

15 i 16 września

Wystawa *Niepodległa dla Wszystkich - Polska – Dobrzyńska – Skępska*

wystawa/konkurs

W pięknych krużgankach klasztoru oo. Bernardynów w Skępem będzie można zobaczyć wystawę *Niepodległa dla Wszystkich - Polska - Dobrzyńska - Skępska* z wykorzystaniem wszelkich dostępnych materiałów - zdjęć, publikacji, prac plastycznych dzieci i młodzieży oraz wszelkich materiałów związanych z setną rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości, rozumianej jako niepodległość w każdym obszarze, zarówno na płaszczyźnie walki o niepodległość w czasach zaborów, jak

i późniejszej walki o utrzymanie niepodległości i troski o rozwój lokalnych małych ojczyzn.

Podkreślony zostanie udział mieszkańców Skępego i ziemi dobrzyńskiej w walce o niepodległość i ich wkład w budowanie ich „małej ojczyzny” na przestrzeni dziejów. W ramach wydarzenia przewiduje się zorganizowanie konkursu plastycznego dla dzieci i rodziców, a także ekspozycję prac w trakcie tegorocznych obchodów EDD.

ORGANIZATOR:

→ Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Skępem

☎ 54 287705 @ biblioteka@skepe.pl

SOLEC KUJAWSKI

9 września

Rajd pieszy szlakiem Miejsc Pamięci Narodowej

wycieczka/zwiedzanie

10.00 Muzeum Solca im. Księcia Przemysła zaprasza na wycieczkę szlakiem Miejsc Pamięci Narodowej. Zbiórka o godz. 10.00 przy budynku dworca PKP w Solcu Kujawskim. Podczas rajdu pracownicy muzeum opowiedzą o ważnych dla historii miejscach w Solcu Kujawskim i w Otorowie. Przewidywany czas wyprawy – 2,5 godziny (7-8 km).

ORGANIZATOR:

→ Muzeum Solca im. Księcia Przemysła w Solcu Kujawskim

☎ 52 3873120 @ muzeum@soleckujawski.pl

7 września

Spotkanie z rodzinami Powstańców Wielkopolskich i wystawa *Im zawdzięczamy Niepodległą*

spotkanie/koncert/wystawa/
prelekcja

10.00 w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury i Rekreacji w Strzelnie (ul. Gimnazjalna 26) odbędzie się spotkanie z rodzinami Powstańców Wielkopolskich, połączone z nadzwyczajną sesją Rady Miejskiej w Strzelnie oraz Rady Gminy Jeziora Wielkie, które podejmą okolicznościową uchwałę. W trakcie spotkania planowany jest też koncert miejscowych zespołów artystycznych. Natomiast po południu, o godzinie **16.00** w Izbie Kujawskiej im. J.W. Szulczewskiego z siedzibą w Szkole Podstawowej im. A.A. Michelsona w Strzelnie (ul. Wyszyńskiego 2)

zaplanowano otwarcie wystawy *Im zawdzięczamy Niepodległą*, połączone z okolicznościową prelekcją.

ORGANIZATOR:

→ Koło Polskiego Towarzystwa Historycznego w Strzelnie

8 września

Prezentacja obrazu Jerzego Kossaka *Cud nad Wisłą* w Muzeum Diecezjalnym

wykład/prezentacja/wystawa

12.00–13.00 Obraz przedstawiający **Bitwę Warszawską, stoczoną w sierpniu 1920 roku w czasie wojny polsko-bolszewickiej**, będzie pretekstem do spotkania w gościnnych progach muzeum. O malarskiej wizji tego wydarzenia, o takich postaciach jak Józef Piłsudski, ks. Ignacy Skorupko, o dzielnych żołnierzach, ale też o Jerzym Kossaku, autorze obrazu ze zbiorów Muzeum Diecezjalnego w Toruniu, usłyszymy podczas spotkania z pogranicza sztuki i historii.

ORGANIZATOR:

→ Muzeum Diecezjalne w Toruniu

t 505507044 @ promocja@muzeumdiecezjalne.torun.pl

TORUŃ

23 września

autor zdjęcia: Stanisław Jasiński

Pieśni i piosenki wojskowe w rocznicę 100-lecia odzyskania niepodległości w Centrum Kulturalno-Kongresowym Jordanki

koncert

18.00 Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Toruniu zaprasza na koncert pieśni i piosenek wojskowych w wykonaniu Chóru Męskiego Copernicus i chórzystów z innych zespołów z województwa kujawsko-pomorskiego oraz Orkiestry Dętej Wojewódzkiego Ośrodka Animacji Kultury w Toruniu.

W koncercie weźmie udział ponad stu wykonawców – wokalistów i instrumentalistów. Opiekę artystyczną nad koncertem sprawuje Paweł Jan Jankowski – dyrygent Chóru Męskiego Copernicus. Na fortepianie będzie akompaniował Michał Czaposki. Orkiestrę przygotowuje do występu Jerzy Derkowski. Grudziądzki Chór Męski Echo przygotowuje Jerzy Cieślak.

Koncert zainicjują chórzyci, śpiewając a capella *Bogurodnicę*. Pozostałe utwory będą wykonywane z udziałem Orkiestry. W repertuarze koncertu znajdują się między innymi *Pieśń rycerska* Stanisława Moniuszki ze słowami Józefa Kościelskiego, *Hej trąbko!*... Jerzego Stanisława Tyszkowskiego ze słowami Mirosława Zygmunta Łebkowskiego, *Karpacka Brygada* Mariana Hemara, *Jak długo w sercach naszych* ze słowami Konstantego Krumłowskiego, *Hej, hej ułani* oraz *Marsz Wojsk Łąkowych* Bolesława Szulii ze słowami Zbigniewa Kaszkura i Zbigniewa Adrjańskiego.

Uwaga: bezpłatne zaproszenia na koncert będą dostępne w siedzibie WOAK w Toruniu.

ORGANIZATOR:

→ Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Toruniu

☎ 56 6522755 @ woak@woak.torun.pl

8 września

III Toruńska Noc Muzealna

wystawa/zwiedzanie/wykład/
spotkanie/konkurs/zabawa dla
dzieci

18.00–22.00 Muzeum Okręgowe w Toruniu zaprasza do swoich trzech oddziałów na Toruńską Noc Muzealną. W programie wydarzenia nie zabraknie wykładów, prelekcji, zajęć, konkursów oraz gier edukacyjnych dla najmłodszych, a wszystko to przy okazji setnej rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę. Będą zatem opowieści o polsko-niemieckich losach Torunia, życiu w okresie dwudziestolecia wojennego, burzliwe historie regionu oraz tradycyjne spotkania przy wystawach, jak również zwiedzanie ekspozycji czasowych.

Szczegółowy program Toruńskiej Nocy Muzealnej dostępny będzie na stronie www.muzeum.torun.pl.

ORGANIZATOR:

→ Muzeum Okręgowe w Toruniu

☎ 56 6605612 @ muzeum@muzeum.torun.pl

15 września

Prelekcja *Niepodległa dla wszystkich*

wykład

17.00 Wąbrzeski Dom Kultury zaprasza na spotkanie z historykiem i regionalistą Pawłem Beckerem. Zostaną przypomniane **postaci, które wpiły się w odzyskanie niepodległości w regionie wąbrzeskim.**

ORGANIZATOR:

→ Wąbrzeski Dom Kultury

☎ 56 6881727 wew. 22 @ animacja@wdkwabrzeźno.pl

Wąbrzeski
Dom
Kultury

15 września

Na progu Niepodległości. Włocławek w latach 1914-1918

wykład/prezentacja

16.00 Historia walk niepodległościowych mieszkańców Włocławka, okupacja niemiecka z lat 1914-1918 oraz przebieg działań zbrojnych w rejonie miasta w okresie I wojny światowej, będzie tematem okolicznościowego wykładu połączonego z prezentacją multimedialną. Na spotkanie z historią zapraszają pracownicy muzeum do Gmachu Głównego Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej (ul. Słowackiego 1A).

Uwaga: wstęp na prelekcję 1 złotych.

ORGANIZATOR:

→ Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku

☎ 54 2323625 @ sekretariat@muzeum.wloclawek.pl

16 września

Pokaz filmu Juana Manuela Cotelo *Ślady stóp*

projekcja/zwiedzanie

20.00 Kościół w Wylatowie pw. św. Apostołów Piotra i Pawła to obiekt drewniany z 1761 roku, jest cennym przykładem drewnianego budownictwa sakralnego na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Malowniczo usytuowany na wzgórzu, we wnętrzu skrywa wiele zabytków, z których najstarsze sięgają XV wieku. Obecnie świątynia przechodzi gruntowne prace rewaloryzacyjne i konserwatorskie – będzie je można zobaczyć z bliska podczas Europejskich Dni Dziedzictwa 2018. Wydarzeniem zaplanowanym z okazji EDD w tym roku jest pokaz filmu hiszpańskiego reżysera J.M. Cotelo *Ślady stóp*. *Poszukuję 10 dzielnych podróżników chętnych*

przejąć 1000 kilometrów w 40 dni. Dotarcie do celu nie jest zapewnione. Obiecuję cierpienie i na przemian przejmujące zimno i nieznośny upał. Najprawdopodobniej nabawisz się kontuzji, obolałych mięśni i pęcherzy na stopach. Zniechęcenie i pokusa zrezygnowania zapewnione codziennie. Snu – niewiele, czasem na zimnej ziemi. Nieuniknione przypadki zabłądzenia. Jednak... nagrodą może być odnalezienie siebie. Tak zaczyna się opowieść o drodze i poszukiwaniu. Film będzie wyświetlany w kościele, który leży na szlaku pielgrzymkowym do sanktuarium św. Jakuba w Hiszpanii i co jakiś czas gości pątników z różnych krajów Europy.

ORGANIZATOR:

→ Parafia rzymsko-katolicka

pw. Świętych Piotra i Pawła w Wylatowie

☎ 52 3158723 wew. 22 @ parafia@wylatowo

WSPÓLORGANIZATOR:

→ Mogileński Dom Kultury

KONKURS FOTOGRAFICZNY *PORTRET Z KUJAWSKO-POMORSKIM ZABYTKIEM W TLE*

Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszcy bardzo serdecznie zaprasza do udziału w IV Ogólnopolskim Konkursie Fotograficznym: **Portret z kujawsko-pomorskim zabytkiem w tle**. Odbywa się on pod patronatem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotra Całbeckiego.

Konkurs towarzyszy obchodzonemu we wrześniu Europejskim Dniom Dziedzictwa. **Tematem** konkursu są **zabytki województwa kujawsko-pomorskiego**, na tle których można sfotografować jedną osobę lub grupę osób.

Liczymy na Państwa pomysłowość: możecie przebrać się w stroje nawiązujące do stylu zabytku, możecie w najróżniejszy sposób wyrażać swój zachwyty nad oglądanym historycznym obiektem.

Zaskoczcie nas! Monumentalne zamki, stare kościoły, przyrodne kapliczki, urocze parki i ogrody, pomniki, fontanny, itp. Poszukajcie tego, co znane i nieznanne, a warte odkrycia! Wakacje to okazja do wykonania takich fotografii i przesłania ich do Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kultury w Bydgoszcy. A nagrody czekają!

Macie więc Państwo okazję pokazania nam urody odwiedzanych przez Was miejsc w miłym towarzystwie osób portretowanych „na tle...”.
Szczegółowy regulamin konkursu:
www.edd-kpck.pl

WOJEWÓDZKI KONKURS HISTORYCZNY ZABYTKI NASZEGO REGIONU

Od 14 lat w województwie kujawsko-pomorskim organizowany jest konkurs *Zabytki naszego regionu*. Pomysł na niego narodził się w Pracowni Dziedzictwa Kulturowego działającej w ramach Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kultury w Bydgoszczy. Od pierwszej edycji swoim patronatem konkurs objęli: Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego i Kujawsko-Pomorski Konserwator Zabytków w Toruniu. Po kilku latach do grona patronów dołączył Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty. Również od początku inicjatywę wspierają – przyznając własne nagrody – Rozgłośnia Polskiego Radia Pomorza i Kujaw oraz „Gazeta Pomorska”. Temat konkursu co roku skupia się wokół innego rodzaju obiektów zabytkowych z terenu naszego regionu. Były to kolejno:

- 2005 – *Dwory i pałace województwa kujawsko-pomorskiego*

- 2006 – *Obiekty sakralne województwa kujawsko-pomorskiego*
- 2007 – *Zapomniane cmentarze województwa kujawsko-pomorskiego*
- 2008 – *Dawna architektura przemysłowa w województwie kujawsko-pomorskim*
- 2009 – *Obiekty militarne i fortyfikacje w województwie kujawsko-pomorskim od pradziejów po wiek XX*
- 2010 – *Zabytkowy dom, zabytkowa kamienica*
- 2011 – *Budynki użyteczności publicznej*
- 2012 – *Pamiętka po prababci, pamiętka po pradziadku* (prace nagrodzonych i wyróżnionych uczniów ukazały się w okolicznościowej publikacji)
- 2013 – *Kolej w regionie – ważne wydarzenia historyczne, architektura, wspomnienia*

2014 – Założenia dworsko-parkowe na terenie województwa kujawsko-pomorskiego

2015 – Dziedzictwo utracone

2016 – Kapliczki i krzyże, przydrożne i przykościelne

2017 – Miejski i wiejski pejzaż dziedzictwem przeszłości.

Konkurs, skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych, ma na celu dotarcie do młodzieży i zainteresowanie ich lokalnymi zabytkami. Świeżość spojrzenia młodych ludzi jest w tym temacie bardzo inspirująca! Uczniowie, pod okiem nauczycieli historii i języka polskiego, nie tylko poznają różnego rodzaju, często zapomniane i będące w opłakanym stanie zabytki, stanowiące

dziedzictwo kulturowe regionu, ale także uczą się dziejów najbliższej okolicy. Pytają starszych, sięgają do kronik, szukają starych fotografii. Prace oceniają historycy, historycy sztuki i konserwatorzy. Przy wyborze najlepszych zdjęć pomagają bydgoscy fotograficy.

Temat do opracowania w tym roku to: Drogi do niepodległości w latach 1918–1920. Ludzie, wydarzenia, mogiły, pamiątki.

Finał tegorocznego konkursu zaplanowano na 8 września 2018 roku. Odbędzie się on podczas uroczystej inauguracji Europejskich Dni Dziedzictwa w Inowrocławiu w gościnnych progach Kujawskiego Centrum Kultury.

Stopka redakcyjna

KOORDYNATOR WOJEWÓDZKI:

→ Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy
pl. Kościeleckich 6, 85-033 Bydgoszcz
t 52 5851501 @ sekretariat@kpck.pl @ edd-team@kpck.pl

TEKSTY:

→ materiały organizatorów i koordynatora, oprac. Agnieszka Wysocka

KOREKTA:

→ Barbara Laskowska

FOTOGRAFIE:

→ na okładce Pomnik Powstańców Wielkopolskich w Inowrocławiu, autorka fotografii Bogna Derkowska-Kostkowska
→ ze zbiorów organizatorów, ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego s. 10, ze zbiorów Muzeum Ziemi Chełmińskiej s. 19-20, ze zbiorów Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej s. 46
→ autor fotografii na s. 43 Stanisław Jasiński

PROJEKT IDENTYFIKACJI WIZUALNEJ EDD:

→ Waldemar Węgrzyn, Zofia Oslislo / Printscreens

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD:

→ Mateusz Chojnacki

©wszelkie prawa zastrzeżone

Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy

Bydgoszcz 2018

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Kujawsko-Pomorskie
Centrum Kultury w Bydgoszczy
jest Instytucją Kultury Samorządu
Województwa Kujawsko-Pomorskiego

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

wieśrodlepa

POLSKA
PROWIECZNOŚĆ
NIEPODŁOŻONOŚĆ

2018
EUROPEJSKI ROK
DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO
Heritage Year

